

## **Rakvere muinsuskaitseala kaitsekord**

Korraldus kehtestatakse muinsuskaitseaduse § 14 lõike 1 ja § 19 lõike 3 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 91 lõikega 1.

### **I osa**

#### **Muinsuskaitseala nimetus ja piir**

1. Rakvere muinsuskaitseala (edaspidi *muinsuskaitseala*) on võetud riikliku kaitse alla eesmärgiga kaitsta ja säilitada Rakvere linna ajaloolist linnatumikut, sest see kultuuriväärtusega maa-ala esindab Eesti ainelise kultuuripärandi väärtuslikumat osa.
2. Muinsuskaitseala hõlmab Rakvere linna ajaloolist linnatumikut, mille moodustavad kesk- ja uusaegne vanalinn, Vallimägi ordulinnuse varemete ja seda ümbritseva eelkaitsevööndiga, endine Rakvere mõisasüda koos pargiga.
3. Muinsuskaitseala ja selle kaitsevööndi piir on esitatud korralduse lisas 1.

### **II osa**

#### **Muinsuskaitseala kaitse eesmärk, väärtused ja nende hoidmise põhimõtted**

4. Muinsuskaitseala kaitse eesmärk on Rakvere ajaloolise linnatumiku, seda kujundavate iseloomulike ajastu- ja kohatunnetust loovate väärtuste säilitamine ja esiletoomine, hoonete kasutamine ja linnaruumi kestlik areng.
5. Muinsuskaitseala kaitse ja säilimise korraldusele kohaldatakse muinsuskaitseadust koos käesolevas korralduses sätestatuga.
6. Muinsuskaitseala kaitse eesmärgiga seotud väärtused on:
  - 1) mitmekesine ja kultuurimälu hoidev elu-, töö-, äri-, õppe- ja puhkekeskkond, milles on võimalik tunnetada linna ajalugu erinevate kihistuste kaudu;
  - 2) muinasajast tänapäevani kujunenud ja säilinud linnaehituslik tervik, sealhulgas ehitised, tänavavõrk, krundi- ja hoonestusstruktuur, maastiku- ja pinnavormid, väljakud, hoovid ja aiad (edaspidi *õuema*), haljasalad, linnaruumi elemendid, katusemaastik, arheoloogiline kultuurikiht, Vallimägi ordulinnuse varemetega ning mõisasüda koos pargiga;
  - 3) muinsuskaitsealale avanevad olulised vaated<sup>1</sup>, muinsuskaitsealal avanevad sisevaated ja kultuuriväärtuslike ehitiste vaadeldavus.
7. Läbi ajastute kujunenud linnaehitusliku terviku väärtuslikumad kihistused on:
  - 1) Ordulinnuse varemed eelkaitsevööndiga ning muinas-, kesk- ja uusaegse kihistuste maa all ja maa peal säilinud osad, sealhulgas kesk- ja varauusaegsete ehitiste jäänused, matmispaigad ning arheoloogiline kultuurikiht;
  - 2) 18.–20. sajandist säilinud kultuuriväärtuslikud hooned ja hilisemad hoonestusstruktuuri sobituvad hooned;
  - 3) kultuuriväärtuslike hoonete interjöörid ja nende osad;

---

<sup>1</sup> Näidatud korralduse lisas 1

4) II maailmasõjaks välja kujunenud kinnistud (maaüksused), mis on säilinud tänapäevani muutmata või vähesel määral muudetud piiridega;

5) kõrghaljastus õuemaal ja avalikus ruumis ning väärtuslikud haljasalad (Rakvere kiriku aed, J. Kunderi monumendi plats, F.R Kreutzwaldi monumendi plats, Vallimäe haljasala, Rakvere kirikupark).

8. Muinsuskaitseala tööd ja tegevused peavad olema kooskõlas muinsuskaitseaduse §-s 3 sätestatud ja järgnevate põhimõtetega:

1) muinsuskaitseala uuendused lähtuvad kestlikust arengust ja sobitatakse kokku kultuuriväärtusliku keskkonnaga, toetades muinsuskaitseala eesmärgi ja parandades elukeskkonna kvaliteeti;

2) muinsuskaitseala mitmekesist kasutust säilitatakse, soodustatakse ajalooliselt avalikus kasutuses olnud hoonete ja kinnistute avaliku kasutuse jätkamist;

3) uue hoone ehitamisele eelistatakse võimaluse korral kultuuriväärtuslike hoonete kasutamist;

4) hoone ja linnaruumi ehituslike muudatustega suurendatakse ligipääsetavust kultuuripärandile viisil, mis ei kahjusta muinsuskaitseala ega seal asuvate hoonete kultuuriväärtust;

5) kultuuriväärtuslike ehk A- ja B-kaitsekategooria hooneid<sup>2</sup> säilitatakse ja hooldatakse; hoone konserveerimisel, restaureerimisel, ehitamisel ja ilme muutmisel säilitatakse selle arhitektuurilaad, ehitus- ja viimistlusmaterjalid ning detailid;

6) uue ehitise püstitamisel ja suuremahulise juurdeehitise ehitamisel eelistatakse tänapäevast, keskkonda sulanduvat lahendust, eesmärgiga rikastada mitmekihilist ajaloolist keskkonda kvaliteetse arhitektuuriga ning tõsta esile ajaloolist hoonestust, vältides ajalooliste stiilide otsesest jäljendamist;

7) uue ehitise kavandamisel linnaruumiliselt olulisele kohale on soovitatav korraldada arhitektuurivõistlus;

8) kinnistu piiride muutmise üle otsustamisel lähtutakse kinnistu ajaloolisest väärtusest muinsuskaitseala kontekstis ja kinnistu ning sellel asuva hoonestuse parimast võimalikust hooldamisest ja teenindamisest;

9) avalik ruum (tänavad, platsid, avalikud haljasalad) kavandatakse kultuuriväärtust arvestava ja inimsõbralikuna; avalikus ruumis säilitatakse ja võimaluse korral taastatakse ajalooline linnaehituslik struktuur, ajastuomased arhitektuuritavad (tänavapinna kõrgus ja liigendused, ajaloolised sillutised) ja linnaruumi kujunduselemendid (skulptuurid, kaevud, kinnistute piiramine aedadega jms);

10) mulla- ja kaevetööde tegemisel ning pinnase teisaldamisel ja juurdeveol lähtutakse arheoloogiapärandi kaitseks minimaalse sekkumise põhimõttest;

11) arheoloogilises kultuurikihis asuvate väärtuslike ajalooliste ehituskonstruktsioonide puhul eelistatakse nende konserveerimist ja eksponeerimist tagasimatmisele ja markeerimisele;

12) säilitatakse haljasalad ja haljastus, sealhulgas kõrghaljastus, taimestik, ridaistutused, haljastatud õuemaa ja haljasalade ajalooline planeering; haljasalade (sealhulgas õuemaa) heakorrastamisel ja rekonstrueerimisel järgitakse konkreetsele alale iseloomulikku haljastusviisi; võimaluse korral taastatakse ridaistutuste hävinud osad;

13) säilitatakse vaated piki muinsuskaitseala tänavaid ning kaugvaated ordulinnuse varemetele ja Kolmainu kiriku tornile.

---

<sup>2</sup> Näidatud korralduse lisas 2

### **III osa**

#### **Muinsuskaitsealal asuvate hoonete väärtusklassid**

9. Muinsuskaitseala hooned, välja arvatud kultuurimälestiseks tunnistatud hooned, on jagatud A-, B- ja C-kaitsekategooriasse. Hoone kaitsekategooria on määratud korralduse lisas 2.
10. Juhul, kui ehitise mälestiseks olemine lõpetatakse pärast kaitsekorra jõustumist, käsitletakse ehitist A-kaitsekategooria hoonena kuni kaitsekategooria määramiseni. Kui olemasolev hoone korralduse lisas 2 märgitud ei ole, käsitletakse seda kuni kaitsekategooria määramiseni B-kaitsekategooria hoonena.
11. A-kaitsekategooria hoone on kultuuriväärtuslik hoone, mille puhul säilitatakse hoone autentsus nii eksterjööris kui ka interjööris.
12. B-kaitsekategooria hoone on kultuuriväärtuslik või silmapaistva mõjuga hoone, mille puhul säilitatakse hoone autentsus eksterjööris.
13. C-kaitsekategooria hoone on muu hoone, mille autentsena säilitamist ei nõuta.
14. Kui hoone ehitatakse pärast kaitsekorra jõustumist, käsitletakse seda kuni kaitsekategooria määramiseni C-kaitsekategooria hoonena.

### **IV osa**

#### **Muinsuskaitseala kaitse eesmärgi tagamiseks vajalikud nõuded**

15. Muinsuskaitsealal asuva A-kaitsekategooria hoone puhul säilitatakse väärtuslik ruumiplaneering, sisetarindid (vahelaed, siseseinad, mantelkorstnad jms), interjööridetallid (siseuksed, sisetrepid, piirdeliistud, ahjud jms) ja siseviimistluskihid (põrandalauad, parketid, maalingud, tapeedid, stukkdekoor jms).
16. Muinsuskaitsealal asuva A- ja B-kaitsekategooria hoone puhul kehtivad tööde tegemisel järgmised nõuded:
  - 1) ajaloolised piirdetarindid, proportsioonid, välisviimistlus ja väärtuslikud detailid säilitatakse võimalikult autentsena ning tagatakse olemasolevate kandekonstruksioonide püsivus;
  - 2) hooneosade ja ehitusdetailide taastamisel võetakse aluseks dokumenteeritud ajalooline olukord ja lähtutakse hoonest kui tervikust;
  - 3) kasutatakse hoonele ja selle ehitusajale iseloomulikke ehitus- ja viimistlusmaterjale ning võimaluse korral traditsioonilisi töövõtteid ja tehnoloogiaid; traditsioonilisi ehitusviimistlusmaterjale jälgendavaid materjale kasutada ei lubata (nt plastlaudis, kivikatust imiteeriv katuseplekk, õhekrohv); hoone ehitusajale ebatüüpilisi materjale lubatakse kasutada ainult ajutise konserveeriva lahendusena (nt katusekattena sileplekk, rullmaterjal, eterniit);
  - 4) välispiirdeid võib soojustada ainult juhul, kui sellega ei hävitata ega kaeta kinni väärtuslikku välisviimistlust ega väärtuslikke detaile ning säilivad hoone ja selle osade proportsioonid;
  - 5) säilitatakse hoone ehitusaegsed või hilisemad hoone arhitektuurse ilmega sobivad avatäited (aknad, ukseid, luugid jms) välja arvatud juhul, kui see pole võimalik seisukorra tõttu; välimiste avatäidete asendamisel lähtutakse üldjuhul algupärastest; välimiste avatäidete asendamist loetakse hoone ilme muutmiseks;
  - 6) maapealse osa laiendamine lahendatakse hoone ja selle lähiümbrusega sobivana, arvestades mahtu, proportsioone, materjalikasutust ja arhitektuurset ilmet;

7) ventilatsiooni- ja küttesüsteemide ehitamisel kasutatakse olemasolevaid korstnaid ja läbiviike; juhul, kui see ei ole võimalik, ehitatakse uued korstnad ajalooliste eeskujul; ventilatsiooniretid jms paigaldatakse hoonega arhitektuurselt sobivalt viisil, mis ei muuda oluliselt hoone välisilmet;

8) elektri- või muu seade, sealhulgas soojuspumba ja ventilatsiooniseadme hooneväline osa, katusepinnast visuaalselt eristuv päikesepaneel, elektrikapp, postalajaam jms paigaldatakse vähese vaadeldavusega kohta ning viisil, mis ei kahjusta hoone konstruktsioone, ajalooliselt väärtuslikke detaile ega viimistlust;

9) tegevuskoha tähis, info- või reklaamikandja lahendatakse hoonega ja ajaloolisse keskkonda kujunduselt ja suuruselt sobivalt ning viisil, mis ei varja väärtuslikke fassaadidetaile ega domineeri linnaruumis;

10) katuseaknad paigaldatakse hoone arhitektuurse tervikuga sobivalt ja fassaadi rütmiga arvestavalt katusega samas tasapinnas, eelistatult hoone vähem vaadeldavale küljele.

17. Muinsuskaitsealal asuva C-kaitsekategooria hoone puhul kehtivad tööde tegemisel järgmised nõuded:

1) lähtutakse hoone terviklikust välisilmest ning sobivusest lähiümbruse hoonestusega;

2) kasutatakse ajaloolisse keskkonda sobivaid ehitus- ja viimistlusmaterjale, traditsioonilisi materjale jäljendavaid materjale ei kasutata;

3) välispiirete soojustamisel säilitatakse hoone proportsioonid ja võimaluse korral iseloomulikud detailid;

4) maapealse osa laiendamine lahendatakse hoone ja selle lähiümbrusega sobivana, arvestades mahtu, proportsioone, materjalikasutust ja arhitektuurset ilmet;

5) elektri- või muu seade, sealhulgas õhksoojuspumba ja ventilatsiooniseadme hooneväline osa, katusepinnast visuaalselt eristuv päikesepaneel, elektrikapp, postalajaam jms, paigaldatakse vähese vaadeldavusega kohta ning viisil, mis ei kahjusta hoone konstruktsioone, iseloomulikke detaile ega viimistlust;

6) tegevuskoha tähis, info- või reklaamikandja lahendatakse hoonega ja ajaloolisse keskkonda kujunduselt ja suuruselt sobivalt ning viisil, mis ei varja iseloomulikke fassaadidetaile, ega domineeri linnaruumis.

18. Muinsuskaitsealale uue ehitise püstitamisel kehtivad järgmised nõuded:

1) lähtutakse lähiümbruse linnaruumist, sealhulgas väljakujunenud ehitusjoonest, hoonestusstruktuurist, tihedusest, kultuuriväärtuslike hoonete mahtudest (eelkõige II maailmasõja eelsete hoonete suuruselt, kujust ja kõrgusest), liigendusest, materjalikasutusest, värvilahendusest ja katusemaastikust;

2) mitut varasemat krunti hõlmava uue ehitise kavandamisel liigendatakse see mahuliselt ja arhitektuurselt, järgides eelkõige II maailmasõja eelset hoonestusstruktuuri;

3) välisviimistluses kasutatakse traditsioonilisi keskkonda sobivaid materjale, näiteks krohvi, looduskivi, tellist, katusekivi, betooni jms, puitlaudist, valtsplekki jms; traditsioonilisi ehitusmaterjale jäljendavaid materjale kasutada ei lubata;

4) alla 20 m<sup>2</sup> ehitusaluse pindala ja alla 5 meetri kõrgusega ehitised (edaspidi väikeehitised), mis on ajaloolises keskkonnas ebatüüpiline (prügimaja, elektrialajaam, autovarjualune jms), paigutatakse asukohta, kus see ei ole avalikus ruumis nähtav või on varjestatud, kahjustamata kultuuriväärtuslike hoonete konstruktsioone ja viimistlust;

5) väikeehitise, sealhulgas teisaldatava ja ajutise ehitise puhul ei kohaldata käesoleva punkti alapunktis 1 seatud nõudeid; sellised ehitised paigutatakse ajaloolisesse linnaruumi sobivalt, säilitades kõrghaljastuse, tänavate läbitavuse ja olulised vaated;

6) väärtuslikele haljasaladele<sup>3</sup> ei püstitata uusi ehitisi, välja arvatud sobiva mastaabi ja kujundusega väikeehitis või rajatis (taristuobjekt, tualett, kiosk, paviljon jms).

19. Kinnistu (maaüksuse) piiride muutmisele kehtivad järgmised nõuded:

1) muutmata või vähesel määral muutunud II maailmasõja eelsed kinnistu piirid üldjuhul säilitatakse;

2) käesoleva punkti alapunktis 1 nimetamata kinnistu piiride muutmisel järgitakse kvartalisest kinnistustruktuuri (suurust ja kuju), krundile määratakse lihtne ja selge kuju, mis võimaldab ehitist hooldada ja teenindada; kinnistu piiride muutmise üle otsustamisel lähtutakse kinnistu ajaloolisest väärtusest muinsuskaitseala kontekstis.

20. Muinsuskaitseala tänavate, õuemaa ja haljastuse puhul kehtivad järgmised nõuded:

1) uute piirdeaedade, -postide, väravate jms kavandamisel lähtutakse lähiümbruses väljakujunenud traditsioonilistest ehitusvõtetest, materjalikasutusest, kõrgusest, paiknemisest tänavajoone suhtest ja sobivusest hoonestuse arhitektuuriga; võimalusel taastatakse ajalooline lahendus;

2) ajaloolised sillutised jm väärtuslikud katendid säilitatakse või taaskasutatakse ehitusprojektiga hõlmatud ala sees;

3) uue katendi rajamisel lähtutakse ajaloolisest lahendusest (nt sõiduteel muna- või ajalooline klompkivi, kõnnitee sillutisplaadid, õuemaal sillutiskivi ja/või graniitsõelmed); välditakse õuemaa ulatuslikku sillutamist;

4) ehitist liigniiskuse eest kaitsvad pinnasekalded säilitatakse või rajatakse, vajadusel viiakse maapinda madalamale;

5) tänava rekonstrueerimisel säilitatakse või taastatakse kultuuriväärtuslike ehitiste proportsioonid, vajadusel tänavapinda madalamale viies; välditakse pinnasevee imbustumist hoonetesse ning sademevee juhtimist kinnistutele;

6) kultuuriväärtuslike linnaruumile iseloomulikke elemente (skulptuurid, kaevud jms) säilitatakse ja võimaluse korral taaskasutatakse;

7) uued linnakujunduse elemendid (linnamööbel, päikesevarjud, müügikohad, tegevuskoha tähised, info- ja reklaamkandjad, liikluskorraldusvahendid, tänavapostid jms) kavandatakse ümbritsevat keskkonda arvestavalt ning paigaldatakse viisil, mis ei kahjusta kultuuriväärtuslike hooned, vaateid, arheoloogilist kultuurikihti ega kõrghaljastust;

8) tänavaid hooldatakse viisil, mis ei kahjusta külgnevat hoonestust ega kõrghaljastust;

9) väärtuslike avalike haljasalade (Rakvere kirikuaed, J. Kunderi monumendi plats, F.R Kreutzwaldi monumendi plats, Vallimäe haljasala, Rakvere kirikupark) struktuur, planeering, vaated ja väärtuslik haljastus säilitatakse võimalikult autentselt; rekonstrueerimisel lähtutakse haljasalast kui tervikust, võttes taastamisel aluseks dokumenteeritud ajaloolise olukorra ja arvestades muutustega linnaruumis (hilisem väärtuslik haljastus, ehitised jms);

10) haljastuse taastamisel ja rajamisel nii avalikus ruumis kui õuemaal lähtutakse ajastuomasest haljastusviisist ja kasutatakse eelistatult traditsioonilisi liike (pärn, vaher, tamm, hoovides ka viljapuud, sirelid, toomingad, lumimarjad jms); ridaistutuse taastamisel ei tehta üksikpuudega vaheleistutusi, vaid taastatakse alleeosad terviklike lõikudena;

11) puude raiumisel nähakse üldjuhul ette asendusistutus samal kinnistul; puittaimestikku lubatakse raiuda taimede kuivamisel või ohtlikuks muutumisel ning oluliste vaadete avamiseks ja isetekkeliste puude likvideerimiseks;

12) ehitus- ja kaevetöödel, pinnase teisaldamisel ja juurdeveol sealhulgas tänavate rekonstrueerimisel, trasside rajamisel, kaablite paigaldamisel ei või väärtuslikku haljastust ja puude juuri kahjustada.

---

<sup>3</sup> Näidatud korralduse lisas 3

21. Muinsuskaitsealal asuva arheoloogiapärandi kaitseks kehtivad järgmised nõuded:

- 1) arheoloogilise kultuurkihiga alal<sup>4</sup> enne detailplaneeringu kehtestamist või projekteerimistingimuste või ehitusloa andmist või ehitusteatise menetluse käigus, millega kaasnevad kaeve- ja muud pinnase teisaldamise või juurdeveoga seotud tööd, selgitatakse vajaduse korral välja ja võetakse arvesse alal asuvad väärtuslikud ehituskonstruksioonid ja -detailid ning muud arheoloogilise kultuurikihi elemendid. Juhul kui plaanitavad tööd võivad ohustada arheoloogilist kultuurikihti või selles olevate struktuuride või elementide säilimist kavandatavatest töödest sügavamal, selgitatakse uuringu käigus välja arheoloogilise kultuurikihi stratigraafia vajaduse korral kuni loodusliku pinnaseni;
- 2) väärtuslikud ajaloolised ehituskonstruksioonid ja -detailid säilitatakse.

## V osa

### **Muinsuskaitseala kaitsevööndi eesmärk ning selle tagamise nõuded**

22. Muinsuskaitseala kaitsevöönd on jagatud kaheks osaks, mis on esitatud korralduse lisas 1.

23. Kaitsevööndi 1. osa eesmärgid on tagada muinsuskaitseala säilimine sobivas ja toetavas keskkonnas ning muinsuskaitseala vaadeldavus piki ajaloolisi tänavaid. Muinsuskaitsealale kaitsevööndisse uue ehitise püstitamisel kehtivad järgmised nõuded:

- 1) uue ehitise püstitamisel või olemasoleva maapealse osa laiendamisel välditakse järske üleminekuid hoonestuse mastaapsuses, tiheduses ja paigutusviisis võrreldes külgneva muinsuskaitsealaga;
- 2) piki ajaloolisi tänavaid avanevaid vaateid ei või ehitistega sulgeda.

24. Kaitsevööndi 2. osa eesmärk on tagada muinsuskaitseala vaadeldavus olulistest vaatepunktidest. Vaateid hoonete, rajatiste (müra- ja kütteseadmed jms) ja haljastusega sulgeda ei lubata. Olulised vaated muinsuskaitsealale avanevad ordulinnuse varemetele ja Kolmainu kiriku tornile Ringteelt, F.R.Kreutzwaldi tänavalt ja Annemäe teelt.

## VI osa

### **Leevendused tööde tegemise loakohustusest ja teavitamise kohustusest muinsuskaitsealal ja selle kaitsevööndis**

25. Muinsuskaitsealal ei nõuta tööde tegemise luba ega sellele eelnevaid muinsuskaitse eritingimusi järgmistel juhtudel:

- 1) olemasoleva C-kaitsekategooria hoone konserveerimiseks, restaureerimiseks ja ehitamiseks;
- 2) kõrghaljastuse rajamiseks, kaeve- ja muudeks pinnase teisaldamise ja juurdeveoga seotud töödeks õuemaal väljaspool arheoloogilise kultuurkihiga ala;
- 3) arheoloogilise kultuurkihiga alal õuemaal kaeve ja pinnase teisaldamise või juurdeveoga seotud töödeks, mille sügavus ei ületa 30 cm praegusest maapinnast;
- 4) raietöödeks ja hooajalise ehitise püstitamiseks, juhul kui kohaliku omavalitsuse üksus on kooskõlastanud raieloa ja hooajalise ehitise püstitamise loa eelnõu Muinsuskaitseametiga;
- 5) tegevuskoha tähise, info- või reklaamikandja paigaldamiseks, juhul kui kohaliku omavalitsuse üksus on lahenduse Muinsuskaitseametiga kooskõlastanud.

---

<sup>4</sup> Näidatud korralduse lisas 3

26. Muinsuskaitseala kaitsevööndis ei nõuta:

- 1) olemasoleva ehitise ümberehitamise ja välisilme muutmise kooskõlastamist, välja arvatud maapealse osa laiendamisel;
- 2) Muinsuskaitseameti teavitamist ehitise ehitamisest, mis ei nõua ehitusseadustiku kohaselt ehitusluba ega ehitusteatist;
- 3) kaitsevööndi 2. osas ehitise lammutamise kooskõlastamist.

## **VII osa**

### **Muinsuskaitsealal paiknevate kinnismälestiste kaitsevööndid**

27. Mälestise kaitsevööndi võib määrata maa-alalisele kinnismälestisele.

## **VIII osa**

### **Lõppsätted**

28. Korraldus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

29. Vabariigi Valitsuse 09. märtsi 2006. aasta määruse nr 67 „Rakvere vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus“ kehtivus lõpeb punktis 28 sätestatud korralduse jõustumisest.

Korraldust on võimalik vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul korralduse Riigi Teatajas avaldamise päevast arvates.

Kaitsekorra põhjendused ja selgitused esitatakse seletuskirjas, mis on kättesaadav Muinsuskaitseameti veebilehel ja Muinsuskaitseametis.

Lisa 1. Muinsuskaitseala ja kaitsevööndi piirid

Lisa 2. Hoonete kaitsekategooriad

Lisa 3. Haljastus ja arheoloogilise kultuurkihiga ala